

sna. Ovde u podnožju mermernih ploča, čoveku, kaže pesnik, velika misao kao pti- ca sleće na čelo i »U njegovim očima sja visina / Ta modrina / Gde je čisto i sve- tlo«.

Visina i vedrina neprestano se u Me- želajtisovoj poeziji prepliću sa zemaljskim okviriima u kojima boravi čovek. I na tu temu Meželajtis će napisati možda najbolju svoju pesmu: poemu »Harfa«. Kroz jedana- est pesama ove poeme, kao kroz jedanaest spratova svetlosti, osvetljava se poreklo čoveka i bića, zajedništvo postojanja u pro- storu, traži se i pesnički nalazi koren po- četku da bi se u jedanaestoj pesmi dospe- lo do vrhunca svečanosti i tajanstva, smi- sla i zagonetke.

Meželajtisova poema ostavlja snažan utisak na čitaoca koji se pod njenim svodovima zatiče čudesno približen svetu i nje- govim promenama. Beskraj je ovde smisa- oniji i još beskrajniji, sve je jedno neiz- merno pupljenje i klijanje, rast, a čovek tamna i svetla biljka koja mora da odlu- či. Život ili smrt, ništavilo ili postojanje, beskraj ili nevidljivo pepelište. Ali kako se odlučiti? Je li dovoljno reći: život, več- nost, beskonačnost? Nije, kaže pesnik, os- talim svojim pesmama. Nije, odluka nije rečima, ona je u akciji. Ona je u istreb- ljenju ratovanja i ubijanja, u sjedinjavan- ju ljudi i zemalja, u voljenju, u otkriva- nju nepoznatog, u saznavanju nesaznatliji- vog. Ona je i u poljupcima koji su kao so slatki, no »za tu so sam tako tugovao«, ona je jasna pesnikova misao da »Ja — ži- vim / kao kap na ovaj svet... / Doći će dan — u plavet / mene će vetar odneti«, da je život jedinke ograničen i rasturanje neiz- bežno, ali to nije uzaludnost ako je ta kap kapala rastačući bregove i stenje, ako je njeno postojanje udvostručilo saznanjem i otkrićima silu novih kapi.

Susret s poezijom ovog pesnika je sus- ret koji ostaje trajno naseljen razumevan- jem i lepotom. U Meželajtisovoj poeziji ima ponekada narativne komotnosti, koju možda rađa nedovoljnost prevodilačkih moći, ima poznatih pesničkih oblika i re- šenja, ali suština je važna, a ta Meželajti- sova pesnička suština je orveno ljudsko sr- ce koje je zaljubljeno u beskraj i Vasionu, ali koje ni ražana pastirska ljubav nije napustila.

*Negde ovde
kraj oniskog panja
u tišini punoj ljubavi i uzdanja
čula je priroda mene —
pesnika svojih poljana —*

kaže Meželajtis prepun ljubavi za rodni kraj, za livade i polja gde je učinio prvi korak, koje su mu u oči ušle za svagda, gde se formirao njegov karakter zemaljski i ražani, gde »zlatna kulkavica živi, / mnogo leta oplakujuć: me...« Takav pesnik odista može reći, a da to ne zvuči deklarativno, lažno, isforsirano: »Srce svoje duboko ču- vam u grudima — / jer bez srca šta mogu poete?«

Ova poezija zaista liči na polje dugih i dubokih brazda u kojima je zasejano se- me čovekovih ljubavi i nadanja. Jedna od tih brazda posvećena je ženi koju pesnik u mislima vidi, kao na Direrovom platnu, zemaljsku, grešnu, običnu, pod zelenolistim drvećem, nagu, pokrivenu listom antičkih statua, belu i vitku poput ribe, s plodom jabuke među tankim prstima, zatim kao nebesku plavet — svetlo i jasnoću, u proz- račnim dubokim bojama neizrecive čistote, kao na Rafaelovim platnima, tu koja čuva zemlju i zrno, kao Mona Lizu, zemaljsku i nezemaljsku, kao kod Renoara, jednu i uvek drugu, kao i dani različitu, uzvišenu, grešnicu i sveticu istovremeno, no uvek sa- mo tu koja mu je neophodna upravo tak- va: nebeska i zemaljska, nestvara i večna, sva lepota koja »uzleće, raširenih krila, raz- goneći sitnih misli roj«, izazivajući samo misli dostojne čoveka, poeziju i lepotu stva- ranja kojima vreme ne može ništa, ni pro- laznosti, ni crne ptice pod kojima stoji:

*Stoji čovek.
On ovenčan i večan.
Iz veka u vek
luk i strela.
Crna ptica
nad čovekom.
I stoji čovek.
Stoji čovek.
Stoji čovek.*

Njegova upornost je velika, ali bi brzo postali prah i zemlja bez stvaralaca kakav u ovo naše vreme, u ovoj našoj savreme- nosti, u velikoj koloni drugih, jeste i Me- želajtis.

Dragoljub Jeknić

BRAŠNJO ISTVAN: »NOSE LI GA SPA- LITI?«, »SOCIOGRAFIJA«

»Forum«, Novi Sad

Knjiga Ištvana Brašnjoa *ÉGETNI VIS- ZIK Ili NOSE LI GA SPALITI? I SZOCIO- GRAFIJA Ili SOCIOGRAFIJA* dopunjuju i razdujuju poetski svet naznačen već u nje- govim ranijim knjigama poezije *ARNYEK ÉS FU (SÉNKA I TRAVA)*, *ÜRES KIRÁ- LYOK (PRAZNI KRALJEVI)*, kao i u knji- zi *KÖNNYUATLETIKA (LAKA ATLETIKA)*. Brašnjo nije pesnik strogo odbira motiva, teme i poetske reči valerijevskog tipa, niti je pesnik egzotične flore i faune i napre- gnute metaforike poput Juhasa Ferenc. Brašnjo je pesnik obične svakodnevice, vi- đene u diskretnom i razbacanom mozaiku. Tek nizovi pesama čine završene celine, me- taforu i antimetaforu. Poetika ovakvog pe- sništva čini se skromna, »neambiciozna«, bez velikih zanosa, kao poezija »periferije«, pesničkih otpadaka. Za pisanje ove poezije potrebno je samoodricanje u estetskom as- pektu, strpljenje u psihološkom i nepresu- na vera da je život ovozemaljski, u sadaš- njici, jedini ljudski izbor, izlaz, pakao i raj. Sadašnja realnost, kao bitak Brašnjo- ove poezije, i realnost same njegove poezije, isključuje sasvim hrišćanske i metafizičke poruke. Ali, u isti mah, Brašnjoova poezi- ja nije antipoetska u odnosu na klasičnu liriku, kao poezija Brane Petrovića na primer, jer nije dovoljno estradna niti hu- morno-ironična. Ironična nit Brašnjoove poezije je duboko u tkivu same pesme, i to nije ironija šaljivca, već ironija zamiš- ljenog skeptika. Tematski odbir u knjizi *NOSE LI GA SPALITI?* pesnika Brašnjoa je gotovo epske širine. Ono bitno, struktu- ralno što odvajja Brašnjoovu poeziju od puke, idilične tradicionalnosti je jezik i ni- jansirana metafora.

Značaj jezika i odnos prema njemu dominira i u knjizi *SOCIOGRAFIJA*, koja je, uistinu, poetska sociografija seoskog de- tinjstva i prisecanja — starog seoskog ne- ženje na balu, čestitanja u raznim prilikama, biskupa na selu, porodice koja polazi na vašar, lekara na salašu kod umirućeg, dečurlije na vetru, noćnih sati, iznenadne jutarnje hladnoće, vražjeg mlina, plavih koraka, malih koraka i dućanskih jabuka, širokih pašnjaka, igle i konca, američkog paketa, lekocije, igre i lopte, kao i davnih znanaca: Krste pekara, Antala živodera, starog Korčika, oca Danija, Gavre kočijaša, gazde Tamaša, svinjar Joške, Ciganina Mi- še i toliko drugih stvarnih i nestvarnih li- kova. Sociografiju lokalnog i intimnog Bra- šnjo transponuje i nadgrađuje do poetskog i univerzalnog. I tu je ono čudo jezik koje sve postiže i dostiže. Ali jezik, ostajući na- pet, poput strune na skupocenoj violini, sam sebe stvara i poništava.

A što se tiče prevodenja takvih pesama, bez obzira na kojem su jeziku ispevane, re- zultati su minimalni. No, to je sudbina svih pesnika koji jezikom, a manje idejama i po- rukama, daju prednost.

Petko Vojnić-Purčar

HRONIKA

IZVEŠTAJ O RADU DRUŠTVA KNJI- ŽEVNIKA VOJVODINE

Godišnja skupština Društva književnika Vojvodine održana je 2. februara ove go- dine. Upravni odbor podneo je izveštaj o dosadašnjem radu, mada je isti bio prihva- ćen 26. septembra 1974. godine na Plenumu u Kanjiži. U 1974. godini osnovane su sle- deće komisije: Komisija za pijemanje novih članova; Komisija za socijalna pitanja, sta- tus i penzijski staž; Komisija za medure- publičku i međunarodnu saradnju; Komi- sija za akcije i manifestacije i Komisija za saradnju i koordinaciju sa sredstvima ma- sovne komunikacije.

U uvodnom delu navedeno je nekoliko problema: pitanje doma, kancelarijski i klupski prostor, (Društvo književnika nema ni svoju adresu) pitanje malih finansija (što znači i nemogućnost realizovanja mno- gih akcija).

Komisija za međunarodnu i medurepub- ličku saradnju

U okviru saradnje pisaca Jugoslavije i Saveza mađarskih i čehoslovačkih pisaca dato je posebno mesto, ne samo manifes- tacionog, već i akcionog programa; u raz- govoru sa generalnim sekretarom Saveza mađarskih pisaca Imreom Dobozijem i se- kretarom za međunarodnu saradnju istog Saveza Garai Gaborom i Tomislavom Ke- tigom, Ferencom Deakom i Radetom Obre- novićem. Dogovoreno je da se u sledećoj godini vrši razmena književnog časopisa »Fonras« (Izbor) iz Kečkemeta sa književ- nim časopisima iz Vojvodine (Ulaznica i Uzenet). Ova saradnja časopisa uključila bi i razmenu po tri urednika.

Prevodilac Judita Šalgo boravila je u Budimpešti a Ivan Banjai bio je učesnik na Kongresu književnih kritičara, takođe u Budimpešti, a predstoji i boravak dva mla- đa književnika u koloniji u Mađarskoj. Stal- ni kontakt dva grada: Pečuja i Subotice i dalje će se odvijati; ove godine je Pečuj posetio Janoš Urban, i tom prilikom vođe- ni su razgovori o daljoj saradnji u 1975. godini.

Saradnja sa Savezom čehoslovačkih pi- saca potpisana je u Pragu, gde je naš pred- stavnik Mihailo Hanpanj izneo predloge za bolju i širu saradnju Saveza čehoslovačkih pisaca sa Društvom književnika Vojvodine. No, i pored poziva Društva književnika Voj- vodine, upućenog Savezu čehoslovačkih pi- saca da pošalje svog predstavnika na XXII Književnu koloniju u Kanjiži, do ovog nije došlo iz nepoznatih razloga; a zbog nea- žurnosti Saveza književnika Jugoslavije u Skoplju, takođe nije došlo do saradnje. Sla- vko Almažan nije otputovao u Rumuniju, i pored toga što sprema antologiju savreme- ne rumunske poezije, i na sva insistiranja Društva književnika Vojvodine.

Dura Papharhai je, kao predstavnik Društva književnika Vojvodine, u Moskvi vodio razgovore sa Savezom sovjetskih pi- saca, kako bi saradnja bila intenzivnija.

Dr Tibor Varadi učestvovao je na kon- gresu u Velsu i o svom boravku izvestio je Društvo književnika Vojvodine, a na Me- đunarodnom kongresu prevodilaca u Nici boravili su Olga Trebičnik i Ksenija To- mašev.

Savez književnika Jugoslavije je prili- kom potpisivanja protokola u Varšavi, pred-

vodio Tomislav Ketig. Tu je posebno istaknuta saradnja poljskih pisaca sa Društvom književnika Vojvodine.

Kao gosti Društva književnika Vojvodine boravili su u našoj zemlji Lešek Prorok, sekretar Varšavske sekcije pisaca, čehoslovački prevodilac Jan Ferencik i urednik časopisa »Izvor« iz Kečkemetu Hatvani Daniel.

Časopis iz Harkova »Literarni život« objavio je panoramu poezije svih literaturnih naroda i narodnosti Vojvodine, a mladi pesnici iz Vojvodine zastupljeni su u svet-skoj antologiji poezije koja će sledeće godine izaći u Moskvi.

U okviru međurepubličke saradnje pisci iz Vojvodine bili su na Vučkovićevim susretima u Prištini, u Koloniji Dečani, Gnjilanu, Rijeci, Mostanu, Tuzli, Kikindii i drugim mestima širom Jugoslavije, a učesnici su bili: Raša Perić, Milorad Milenković-Šum, Milutin Ž. Pavlov, Karolj Ač, Miroslav Antić, Vičezoslav Hronjec, Pavle Popović i drugi.

U okviru saradnje sa Društvom književnika Hrvatske, hrvatski pisci gostovali su u Novom Sadu, a pisci iz Vojvodine posetili su Zagreb (Tomislav Ketig, Ferenc Deak, Pavle Popović, Pero Zubac, Miroslav Antić, Vičezoslav Hronjec i Slavko Almažan). U okviru saradnje sa Društvom književnika Kosova, pisci Društva književnika Vojvodine su gostovali u Prištini (Miroslav Nastasićević, Pero Zubac, Miroslav Antić, Julijan Tamaš, Vičezoslav Hronjec, Ištvan Domonkoš i drugi).

U okviru saradnje sa Društvom književnika Makedonije, veoma precizno su naznačeni poslovi oko izdavanja Antologije poezije literaturnih naroda i narodnosti Vojvodine (autor Eftim Manev) i priprema antologije poezije pisaca iz Vojvodine za decu (autor Georgi Arsovski).

U okviru predstavljanja literatura iz Vojvodine, panorama poezije objavljena je u sledećim listovima i časopisima: *Pioneri* (iz Prištine, na albanskom jeziku) *Sester* (iz Skoplja, na turskom jeziku). Osim toga, pripremljene su panorame poezije narodnosti za sarajevsku reviju »Odjek«; u časopisu »Stremljenja«, iz Prištine, takođe je objavljena poezija naroda i narodnosti iz Vojvodine.

Preko Društva književnika Vojvodine inicirano je objavljivanje tekstova pisaca iz Vojvodine u časopisima i listovima: *Oklo*, *Stvaranje*, *Republika* i drugim.

U okviru stalne tribine Studentskog kulturnog centra u Beogradu održan je ciklus literatura narodnosti u okviru koje je prezentovana literatura narodnosti.

Komisija za prijem novih članova

Iz ranijih godina ostalo je veliki broj nerešenih molbi za prijem u Društvo književnika Vojvodine, te je rad u ovoj komisiji bio otežan. U julu, komisija je predložila dvadeset novih kandidata, a Upravni odbor verifikovao je šesnaest pisaca: Budu Stojkovića, Zvezdanu Arsić, Sekelj Tibora, Jelenju Bosnić, Đuru Laćak, Julijana Tamaša, Meleniju Pavlović, Pavla Nakovića, Mirona Kanjuha, Ladislava Kovačića, Jovana Čuluma, Iva Popića, Dragomira Popnovakova, Velimira Subotića, Radomira Subotića i Lazara Radovanovića, kao i tri književna prevodioca: Olgu Trebićnik-Vučić, Kseniju Tomašević i Karolju Siladiu. U septembru je od trideset i četiri prispelih molbi, predloženo četrnaest novih članova, i primljeni su: Irina Hardi-Kovačević, Vladimir Kirđa, Teodor Sandru, Petar Krđu, Matej Vinai i Pavel Grnja, kao i književni prevodilac Branka Rakić.

Komisija za akcije i manifestacije

Ova komisija, nastavila je manifestaciju Književne kolonije u Kanjiži, koja postoji već dvadeset i dve godine, i Karavan, koji, posle uspešnog rada, nastavlja tradiciju.

Skup Književne Kolonije u Kanjiži održan je od 26. IX do 29. IX 1974. godine, gde je Upravni odbor doneo zaključke da se mnogo toga mora menjati u radu.

Takođe se raspravljalo o tome da se obnove Stražilovski susreti i da se stvori Kolonija u Vrdniku.

Karavan književne reči organizovao je 25 književnih susreta na kojima je učestvovao 61 autor.

Komisija za socijalna pitanja

Prema anketi iz protekle godine, Komisija je dobila rezultate: šest pisaca je nezaposleno, od kojih su dvojica najteže socijalne kategorije. Stambeno pitanje ostaje i dalje nerešeno, a po evidenciji, jedanaest članova sa porodicom je bez stana.

Pitanje statusa slobodnih umetnika je i dalje nerešeno, jer Pokrajinska zajednica od 31. marta ove godine prestaje da uplaćuje doprinos za socijalno osiguranje za članove Društva, a opštinske interesne zajednice se još nisu izjasnile u vezi sa preuzimanjem ovih obaveza.

Komisija za socijalna pitanja, koja je morala mnogo uraditi, jer je nezaposlenost, socijalno i stambeno pitanje nerešeno, skoro da uopšte nije mišta ni radila. Ofomljenje su nove Komisije koje bi trebalo da sva ta pitanja pokrenu sa mrtve tačke i da omoguću piscima normalne uslove za rad.

Radmila Gikić

ORGANIZACIONI ODBOR FESTIVALA JUGOSLOVENSKE POEZIJE MLADIH

V R B A S

r a s p i s u j e

K O N K U R S

za učešće na Sedmom festivalu jugoslovenske poezije mladih, koji će se održati 16, 17 i 18. maja 1975. godine u Vrbasu pod pokroviteljstvom Industrijsko-prehrambenog kombinata »Vrbas« iz Vrbase.

U s l o v i :

- pravo učešća imaju mladi do 27 godina, sa po dve do sada neobjavljene pesme na svim jezicima naroda i narodnosti Jugoslavije;
 - pesme se potpisuju šifrom;
 - istovremeno sa pesmama autor dostavlja u posebnoj kovčici ime i prezime, adresu, datum i mesto rođenja i oznaku šifre;
 - pesme se šalju zaključno do 10. aprila 1975. godine u deset kućanih primeraka na adresu: Dom kulture Vrbas, M. Tita 87 (za konkurs);
 - učesnici čije pesme žiri odabere za Festival biće obavesteni do 5. maja 1975. godine;
 - pesme koje odabere žiri biće objavljene u festivalskim publikacijama bez naknade;
 - rukopisi se ne vraćaju;
 - na Festivalu će biti dodeljene četiri nagrade stručnog žirija;
I. nagrada	2.000.— dinara;
II. nagrada	1.500.— dinara;
III. nagrada	1.000.— dinara.

Festivalski odbor želi da se Sedmi festival jugoslovenske poezije mladih uključi u proslavu 30 godina slobode zbog toga će dodeliti specijalnu nagradu u visini od 2.000.— dinara za najbolju pesmu sa motivom iz revolucije i tridesetogodišnje izgradnje samoupravnog socijalizma u Jugoslaviji.

OSAMNAESTO LITERARNO SEVETOVANJE VOJVODANSKIH SLOVAKA

Zadržavajući se uglavnom u tradicionalnim okvirima, XVIII literarno savetovanje slovačkih pisaca, kritičara i šireg kruga ljubitelja i poznavalaca književnosti u Vojvodini zamišljeno i ostvareno kao spajanje dvaju samostalnih celina — ostavlja utisak otvorene tribine, na kojoj su pitanja postavljena a odgovore treba očekivati od književne sutrašnjice. Na neka pitanja će biti ne jedan nego više odgovora, što je siguran znak da je slovačka literatura u Vojvodini ušla u fazu u kojoj njen razvoj zavisi pre svega od njenih unutrašnjih, dijalektičkih zakona.

Organizator ovogodišnjeg, kao i prethodnih, savetovanja vojvodanskih Slovaka — Novinsko-izdavačko i štamparsko preduzeće Obzor — OOUR Tvorba i redakcija časopisa za književnost i kulturu *Novi život* — posvetio je prvi deo savetovanja pedesetogodišnjici pesnika Andreja Ferka. Ferko, autor jedne od prvih posleratnih zbirki poezije vojvodanskih Slovaka »Okovana krv« (Kultura, Petrovac 1954. godine), poznat je javnosti ne samo kao istaknuti pesnik već i kao urednik časopisa *Novi život* i značajna ličnost u kulturnom životu vojvodanskih Slovaka. Kao šesnaestogodišnjak, 1941. godine, sa revolucionarnim ubeđenjem stečenim u gimnaziji u Bačkom Petrovcu, Ferko se uključuje u otpor naših naroda protiv fašističkih okupatora. Posle više godina provedenih po zloglasnim tamicama i logorima Andrej Ferko se vraća u rodno mesto, gde i danas živi i radi kao lekar.

O životu i radu Andreja Ferka na XVIII literarnom savetovanju govorilo je više diskutanta. Jan Kmeč je govorio o uredničkoj delatnosti Andreja Ferka, Paljo Bohuš i Mihailo Harpanj o njegovoj poeziji, dok je Vičezoslav Hronjec izvršio fenomenološku interpretaciju pesme »Ranjenik« pesnika jubilanta.

Drugi deo ovogodišnjeg literarnog savetovanja bio je posvećen književnom stvaralaštvu vojvodanskih Slovaka prezentirano u časopisu za književnost i kulturu *Novi život*. Redakcija ovog časopisa u novom sastavu izdala je prošle godine sve planirane brojeve, iako je polovinom godine ostala bez urednika i jednog od najplodnijih autora, Mihala Babinke.

Govoreći o izvornom stvaralaštvu, prevodima, književnoj kritici, recenzijama i ostalim priložima objavljenim na oko 600 strana u časopisu za književnost i kulturu *Novi život*. Redakcija ovog časopisa u novom sastavu izdala je prošle godine sve planirane brojeve, iako je polovinom godine ostala bez urednika i jednog od najplodnijih autora, Mihala Babinke.

Govoreći o izvornom stvaralaštvu, prevodima, književnoj kritici, recenzijama i ostalim priložima objavljenim na oko 600 strana u časopisu za književnost i kulturu *Novi život*. Redakcija ovog časopisa u novom sastavu izdala je prošle godine sve planirane brojeve, iako je polovinom godine ostala bez urednika i jednog od najplodnijih autora, Mihala Babinke.

U diskusiji o šest prošlogodišnjih brojeva *Novog života* pojedini diskutanti su se složili sa mišljenjem članova komisije za dodelu nagrade *Novog života*, ali su izneli i neke zamerke na rad redakcije — upoređujući pri tome rad današnje redakcije sa radom redakcije od pre deset i više godina. Zbog toga današnja redakcija treba da stalno dokazuje ispravnost svog umetničkog kriterijuma i svoju orijentaciju.

I. B.